

“ЖИВАТА ИСТОРИЯ” НА РОДОПИТЕ

Калина Луканова – стажант в ЦБ на БАН / юли – октомври 2011г./ от университета
Бокони - Италия

Опознай Родината, за да я обикнеш!, е казал Алеко Константинов. Винаги съм изпитвала особен интерес към историята на родния край. Но не толкова към поредицата от факти и дати, които сме наизустили от училище, а към „живата история” предавана от поколение на поколение. Нея човек не може да намери по прашните рафтове на библиотеките. Устната памет на народа няма автор, редактор или критик. Богата, но крехка, тя живее в хората и изчезва с тях. Малцина са останалите „разказвачи”. Миналото потъва в забвение и е обречено на забравя. Пейзажът на столицата днес е блед и пуст в унисон с една дълбока вътрешна липса на нейните обитатели. Всеобщата празнота постепенно премина в мое вътрешно състояние, което трябаше да преборя. Исках да върна вярата в образа на една велика страна, жива в спомените на по-старите хора.



Споделих това чувство с приятели и решихме да се отправим на път в търсене на „живата история” по обезлюдените села на България. С годините земите придобиват вида, в който някогашните им заселници, бягащи от помохамеданчване българи, са ги заварили. Съдбата на пустеещите къщи е известна всекиму като статистика. Но реалната загуба не се изразява в числа и проценти. Изчезва не само физическото присъствие, но и паметта за него.



Съсредоточихме се върху Смолянския регион като извадихме подробен списък на села с постоянно население от под 25 жители според преброяване от 2007-ма година. Оказаха се около 30 селища. Имахме на разположение една седмица, през която успяхме да посетим едва четири от тях- Писаница, Гудевица, Черешово и Върбово. Изследователският ни интерес бе подбуден не толкова от етнографските особености на този край, а по-скоро от личната история на селяните. Сред хората, на които се натъкнахме, имаше

много различия. Разделяха ги религията им, убежденията им, произходът им. Но те уважаваха избора на другия и съжителстваха без вражда. Ако за тях съществуваше някаква подялба, това бе между „чужди” и „свои”. Чуждите бяха посетителите, които идваха от града. Ала дори дистанцията с тях бързо се стопяваше. Местните бяха изключително отворени и гостоприемни. Нито един от тях не ни отпрати, а напротив- често ни предлагаха подслон за вечерта и почерпка. Посрещаха и ни изпращаха с усмивка, но не защото бяха лекомислени и безгрижни. Имаха различно мислене от гражданина. Живееха със самосъзнанието не само на свободни личности с установени права, а на личности, свободни в това да се наричат българи. Свобода, носеща и задължението да защитиш честта да си част от общността, а не да го приемаш като даденост.

